

en onze Vaders
hier rusten, zoo
elf, dat het voor
kerk, gelijk de
oog belang is,
enover een refor-
n van Prinsster
ormde Kerk in
tuur van den Ko-
Kerk in de eerste
acht. De Regee-
Kerk onder het
ie had gebracht,
om dit Synodale
de oude Gere-
haar recht te
wilde Groen in
atie medegaan,
oesterde, dat de
k van het juk der
toen de Regee-
mede vrijmaking
n, maar deze
daarin bestond,
meerde Kerken
bonden aan de
latie had over-
k, dat van de
chten viel en de
n langs anderen
n.
Historie van 1852
eeringshulp niet
ag niet vergeten
Christelijke Re-
aan dit treurige
legelenzal. Maar
niet eenvoudige
loutman doet:
ring hebben de
t zou juist wesen,
Is de Hervormde
den Staat onaf-
niet juist, nu
ng is ingesleed,
itand gehouden
eenige bezwaar
s, dat de Regee-
kerk benoemde,
n ze verplaatste
oedzakelijkheid
van een nieu-
ijk geen sprake
Regering zich
g en verkiesing
gemeente terug
die echter niet
waar tegen de
leen daarin, dat
alles te zeggen
dat deze Kerk
iet modernisme
vergiftigd heeft.
erhouding, die
aakt, dat het
of de Regee-
haar zelfstan-
zal kunnen ver-
der de macht
tuur. Van daar
oluit oordeel
of men beter
de Regering
stond tot een
gaan. Vreemd
ar men dusver
geloovigen in
roken had en
ten zich voor
men, men thans
eindelijk een
uastie tot op-
g liet hooren:
elooovigen om
eken.
s een betrek-
s. Ons hoofd-
Vijers weinig
ringsplannen,
vooraftaande
n principieele
tskerk gestre-
amtsdragers
rmatie dazer
le geloovigen
de deze Kerk
kerkinstituut
t hij aan dit
en Christelijk
ristelijke be-
le historische
erde Kerken
t en aan de
le Kerk teite-
aestie laten
renhage, tot
choort, van
te aan twee
roeg kerk-
en haar een
verdere be-
aan de pru-
gelaten.
telkens weer
at men toch
verhalen van
haeologisch
aardheid der
ou worden,
een oogen-
lezers en
dat tegen-
doen, maar
t sulke een
f, als het
aantegenen,
danken zijn
ie van de
de waarde
verdriven,
aak volgen
racht zijner
ontdekte

„authentieke verhaal over den zondvloed“, dat, naar men meende, uit den tijd van Noach zelf afkomstig zou wezen en onschatbare diensten zou bewijzen om het zondvloedverhaal van den Bijbel te bevestigen. Achteraf bleek het een fragment te zijn van het Babylonische zondvloedverhaal, dat ook uit andere bronnen reeds lang bekend was, terwijl dit fragment blijken eigenaardige schrift zeker niet uit Noach's tijd afkomstig was, gelijk ieder wel begrijpen kon, maar van betrekkelijk jongen datum.

Eenzoo ging het met de ontdekking van het zoogenamde „Evangelie“, dat in een Joodsche Synagoge in Egypte zou gevonden zijn en naar het heette voor 't eerst uitvoerige berichten van een tijdgenoot omtrent Christus zou brengen, waardoor het bestaan van onzen Heiland nu boven allen twijfel heette verheven te zijn. Ook hier bleek achteraf, dat dit geschrift met een „Evangelie“ in onzen zin niets gemeen had; dat de naam van Christus er niet in werd genoemd, en dat de aanduidingen van een zekeren „leeraar“, die in Israël was opgestaan, zoo vaag waren, dat eenige zekerheid, dat hiermede waarlijk Christus bedoeld was, ontbrak.

En zoo liep het ook thans weer met het verhaal, dat men bij de opgravingen in Samaria het koninklijk archief van Achab had ontdekt, waarin reeds een authentieke briefwisseling van Achab met den koning van Assyrie was gevonden. Gelijk Prof. Eerdmans mededeelt, komt de heele vondst hierop neer, dat men in Samaria een paar scherven heeft gevonden, die als etiquetten op wijnkruiken hebben dienst gedaan, en vermelden, van welk jaar en van welken wijngaard de wijn afkomstig was. Omdat bij deze scherven ook een Egyptische vaas is gevonden, waarop de naam vermeld staat van den koning van Egypte, die tijdens Achab zou geleefd hebben, vermoedt men, dat deze scherven dus uit Achab's tijd afkomstig zouden zijn. Uit archaeologisch oogpunt moge deze vondst misschien eenige waarde hebben, voor de betrouwbaarheid van wat de Schrift omtrent Achab ons mededeelt, zegt ze ons niets. Zelfs de naam van Achab komt er niet op voor. Maar ook al zouden nieuwe vondsten ons metterdaad archiefstukken van Achab zelf brengen, zoo zouden deze wel zeer belangrijk kunnen zijn, om meer licht over dit tijdvak van Israël's geschiedenis te verspreiden, doch als bewijs voor de betrouwbaarheid der Schrift of als wapen tegen de critiek, zouden ze vrijwel overbodig wezen. Immers zelfs de verstaande critiek heeft het bestaan van Achab en van zijn regering over Israël nooit ontkend. Heel dit tijdvak van Israël's historie is zoowel door den bekenden Mesasteen, van den Moabitischen koning Mesa afkomstig, als door verschillende Assyrische inscripties, ook voor de kritiek zoo genoegzaam gewaarborgd, dat niemand de juistheid betwiftelt van wat de Schrift aangaande het koningshuis van Omri ons mededeelt.

Gaarne vestigen we ook in ons blad de aandacht op de veelzins uitnemende rede, waarmede Dr. H. Th. Obbink zijn hoogerleeraarsambt aan de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam aanvaardde, waar hem het onderwijs in de algemeene geschiedenis der godsdiensten en van den godsdienst van Israël werd opgedragen. Door verschillende oorzaken bleef deze rede, die de schrijver de vriendelijkheid had ons toe te zenden, dusver op de schrijftafel liggen, maar ze verdient, dat er ook in onze kringen de aandacht op gevestigd wordt, omdat ze een probleem behandelt, dat voor de beschouwing der Schrift van hoog belang is. Prof. Obbink heeft n.l. aan de hand van de verrassende ontdekkingen, die de archaeologie ons over Egypte en Babel bracht, getracht de betekenis van Egypte en Babylonie in de oude religieuze denkwereld uiteen te zetten, en al kon dit binnen de perken eener oratie slechts beknopt geschieden, toch geeft hij in korte trekken een zeer duidelijk beeld van het eigenaardig karakter, dat het religieuze denken bij deze oude cultuurvolken droeg.

Intusschen, hoe belangrijk dit alles moge wezen, omdat het ons de oorsprongen der cultuur doet verstaan, waarop voor een deel ook ons cultuurleven rust, toch is voor ons de hoofdvraag, hoe de schrijver zich het verband denkt tusschen deze Babylonisch-Egyptische cultuurwereld en Israël.

Dat er zeker verband tusschen Israël's religie en deze religieuze denkwereld heeft bestaan, wordt door Prof. Obbink toegestemd. Reeds het feit, dat Israël in de nauwste aanraking met deze cultuurwereld geleefd heeft, brengt dit vanzelf mede:

Het spreekt vanzelf dat het breedste en meest veelzijdig literarische product, dat uit die oude cultuurwereld tot ons kwam, het Oude Testament, met den geest der cultuur gedrenkt is en zich in dezelfde vormen uitdrukt. Iedere stam en ieder volk, dat in die cultuurwereld leefde, ademt in dezelfde atmosfeer en beweegt zich in dezelfde gedachtewereld, die modelleerende „naar zijnen aard“. Zoomin in onze beschaving ergens een cultuurcentrum zou kunnen ontstaan, buiten elk verband met onze cultuur, die zich immers onmiddellijk mededeelt aan al wat in haar milieu verschijnt, zoomin kon dat in het oude Oosten.

Ook de geschiedenis van Israël zelf wijst, gelijk hij terecht opmerkt, naar Babel en naar Egypte heen:

En voor zoover wij de geschiedenis van Israël kunnen vervolgen, leeft hij in den straks beschreven kring, heeft de gegevens voor zijne geestelijke ontplooiing daar gevonden, en moet van daar uit worden verstaan. Het Oude Testament zelf drijft bewust die richting uit. Abraham komt uit Ur-Kasdim en Haran, beroemde religieuze centra, Jozef wordt de schoonzoon van den Opperpriester van Heliopolis, Mozes wordt opgevoerd aan Phara's hot. En als niet het

Nieuwe Testament (Hand. d. Ap. 7, 22) ons mededeelt dat Mozes daar werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren — dan zouden wij dat toch uit het Oud Testamentisch verhaal moeten besluiten.

Maar al wordt dit verband erkend, zoo beslist mogelijk wijst Prof. Obbink de voorstelling van Delitsch e. a. af, alsof Israël daarom alles aan Babel of Egypte zou ontleend hebben en zijn religieuze ontwikkeling niet door een eigen principe zou gedragen zijn:

Het Jahvisme is gegroeid op den bodem der oud-oostersehe cultuur; maar het beweren dat Israël zoo ongeveer alles aan Babel of Egypte zou hebben ontleend, en zelf welk eigendom melijks zou hebben aan te wijzen, berust op tamelijk grof misverstand. De „ontleeningen“ van Israël zullen wel niet talrijk en van weinig belang blijken, doch dat moet voor elk ononderdelfend worden onderzocht. Waar het hier om gaat is, dat het „Einzigartige“ van Israël als openbaringsvolk niet hierin bestaat dat de grondstof, waaruit zijne religie is opgebouwd, nieuw is; nieuw is de belichting, waaronder de oude gegevens verschijnen. De regenboog was er al, God maakte hem voor Israël „tot een teeken“. Kanaän was er al, het werd onder Gods leiding tot „het beloofde land“. De profetie was een bekend oosters verschijnsel, Israël's profetie is geheel éénig. De gedachte van den lichtgod die het ocaanmonster doodt, was in 't geheele Oosten bekend, de majestestelijke aanvang van Genesis 1 heeft uit dat erts het goud gehaald. De idee der albeheerschende kosmische orde was overoud, het israelitische geloof aan den Albeheerscher, die spreekt en het is er, die gebiedt en het staat er“, is meer dan een eigenaardige differentieering van dat begrip.

Tegen een enkele uitdrukking zouden we bezwaar moeten maken, wanneer we dieper op dit vraagstuk wilden ingaan. Zoo blijven we het onjuist achten, dat het Scheppingsverhaal van Genesis 1 een omwerking zou wezen van de mythe, dat de lichtgod het Ocaanmonster doodt, omdat zelfs geen spoor van deze heidensche mythologie in Genesis 1 te ontdekken valt. En eenzoo hebben we bedenking tegen de uitdrukking, dat de grondstof, waaruit Israël zijn religie opbouwde, niet nieuw is, maar alleen de belichting, waarin de oude gegevens verschijnen. Aan het karakter der Goddelijke Openbaring, die aan Israël geschonken is, wordt daardoor metterdaad te kort gedaan. Maar overigens zijn we dankbaar, dat ook Prof. Obbink het „Einzigartige“ van Israël als openbaringsvolk erkent en daarmede elke gedachte afsnijdt, alsof Israël slechts een Abklatsch van Babel of van andere volken zou wezen.

En evenzeer verblijft het ons, dat Prof. Obbink ten slotte onbewimpeld toegeeft, dat het beeld, dat we thans bezitten van de cultuurwereld in het Oosten, de meest afdoende weerlegging is van de voorstelling, die de school van Wellhausen zich van Israël's religieuze ontwikkeling had gevormd:

„Dat alles in te zien, behoeft voor een „religionsgeschiedliche“ fout n.l. deze dat men voor Israël eene religieuze ontwikkeling aanneemt, die te midden van een zeer hoogstaande cultuur wees van voren af begint: een godsdienst van Bedoulen zonder wet of profetie. De theorie der Wellhausensche school is in dit opzicht door de El-Almarina-vondst weerlegd.

Zoo ziet men, dat er dus metterdaad een keer komt in de beschouwing van Israël's historie. Schrijver dezes had dit reeds in zijn oratie *Evolutie of revolutie* voorspeld. En 't verheugt hem, dat deze profetie thans reeds uitkomt.

Naast deze inaugurele oratie van den Amsterdamschen hoogleeraar mag, zonder daarom den afstand uit het oog te verliezen, die een pas optredend hoogleeraar scheidt van een jongen doctor, die zijn eerste wetenschappelijke studie levert, met eere genoemd worden het proefschrift, waarmede Dr. G. C. Aalders den doctorstitel cum laude aan de Vrije Universiteit verwierf.

Ook dit proefschrift staat met de religie van Israël in het nauwste verband, want het handelt over de valse profetie in Israël. Eerst wordt over naam en begrip dezer valse profetie gesproken, waarbij de Schrijver vooraf het begrip der ware profetie onderzoekt, om daarna het begrip der valse profetie vast te stellen. Vervolgens wordt de oorsprong der valse profetie nagegaan, die de schrijver toeschrijft niet aan zijde demonische inspiratie, gelijk men oudtijds meestal deed, maar aan de zondige mantische neiging van den menschelijken geest en het verzet tegen de Goddelijke openbaring. Daarna wordt de geschiedenis der valse profetie verhaald, die begint met de deeling van het rijk in Israël en dan, in vier periodes onderverdeeld, doorloopt tot den tijd van Nehemia. Een volgend hoofdstuk teekent dan het karakter der valse profetie, waarbij vooral van belang is de vergelijking van de valse profetie in Israël met de mantie der heidensche volken. Vervolgens worden de teekenen der valse profetie aangewezen, een hoofdstuk dat zeker een der belangrijkste is, terwijl aan het slot nog kort gehandeld wordt over de betekenis der valse profetie voor Israël.

Reeds deze schematische opgave van den inhoud kan doen zien, hoe rijk de behandelde stof is, hoe logisch en juist deze stof is ingedeeld, en hoeveel belangrijks hier wordt geboden. De schrijver heeft op uitnemende wijze hier saamgevat, al wat de Schrift over dit onderwerp ons biedt; hij heeft een schat van literatuur over dit onderwerp uit vroeger en later tijd niet alleen nageplozen, maar ook behoorlijk verwerkt; en hij geeft blijk van groote zelfstandigheid en rijpheid van oordeel, waar hij telkens zijn eigen weg zoekt en zich niet slaafs aan de meeningen van anderen bindt. Op menig punt komt de schrijver dan ook

tot resultaten, die afwijken van de communis opinio; maar hij weet het bewijs voor zijn stelling zoo bondig te leveren, dat hij in de meeste gevallen u toch overtuigt. Zoo zal met name, wat hij over de kenteekenen der ware en valse profetie zegt, voor menigen wel een verrassing wezen, waar men gewoon is ook in onze kringen de vervulling der profetie of de nietvervulling als het criterium te beschouwen, waaraan de valseheid of echtheid der profetie erkend wordt. Volkomen terecht heeft de schrijver aangetoond, hoe voorzichtig men met dit criterium moet zijn. Natuurlijk blijven bij een zoo moeilijk onderwerp als dit, altoos vragen over. Zoo met name de vraag, of de oorsprong der valse profetie toch niet samenhangt met een zekeren profetischen aanleg in de menschelijke natuur, die ook buiten Israël in personen als Bileam, Mahomed enz. zich vertoont heeft. Dit psychologische probleem had in hoofdstuk II breeder kunnen behandeld worden; daardoor zou dan ook de mogelijkheid uit den weg zijn genomen, hoe de valse profeten, die optraden met het: Alzoo zegt de Heere toch subjectief ter goeder trouw kunnen zijn geweest, al was de inhoud hunner profetie niet door God geïnspireerd. En in dezen profetischen aanleg zou bij alle verschil tusschen het profetisme van Israël en de mantie der heidensche volken, waarop de schrijver terecht wijst, toch een gemeenschappelijke trek zijn gevonden. Intusschen doet deze critiek aan de waardeering van het vele goede, wat Dr. Aalders ons bood, niets te kort. Hij heeft getoond een keurig stuk werk te kunnen leveren en verdiende den meesterstitel ten volle.

Het meest verblijft ons echter het feit, dat hiermede de eerste dissertatie aan de Vrije Universiteit is verschenen, die zich meer rechtstreeks bezig houdt met de aanvallen van de nieuwere critiek op het Oude Testament. Een van die aanvallen bestond juist daarin, dat mannen als Matthes, Kuene e. a. het Goddelijk karakter der inspiratie van Israël's profeten ontkenden en daarmede ook het essentieel verschil tusschen de ware en valse profetie; het verschil tusschen beide werd alleen graduëel en relatief genomen. Het was zeer van hoog belang, dat dit vraagstuk afzonderlijk onderzocht werd. En Dr. Aalders heeft daarbij zeer gelukkig de gewone fout der Apologetiek vermeden, die alleen in weerlegging van de argumenten der tegenstanders kracht zoekt. Hij heeft zelfstandig uit de gegevens der Heilige Schrift zijn stelsel opgebouwd en daarmede aan de geloovige wetenschap een goeden dienst bewezen.

De vijftientwintigjarige ambtsbediening van Dr. J. H. Houtzagers, die de vorige week onder hartelijke belangstelling niet alleen van zijn gemeente, maar ook van elders is gevierd, heeft in zooverre een bijzondere betekenis gehad, dat deze hooggeachte predikant, wiens arbeid in Kootwijk zoo rijk gezegd is geweest, de eerste kweekeling was aan de Vrije Universiteit, die na voleindigde studie het predikambt ontving. Terwijl tevens het feit, dat de beroeping van dezen broeder tot predikant te Kootwijk, gevolgd werd door de eerste uittreding uit het synodaal verband, ook voor de geschiedenis der doeleantie niet zonder belang is geweest.

Het was daarom te begrijpen, dat 7 Februari voor Kootwijk's herder en gemeente een feestdag is geweest. Verschillende predikanten uit den omtrek waren overgekomen, om namens hunne Kerken een gelukwensch over te brengen, en de Vrije Universiteit zond telegrafisch een zegenwensch. Dr. Houtzagers zelf hield een predikant naar aanleiding van 1 Sam. 7: 12b, en werd namens zijn gemeente zeer hartelijk toegesproken door den ouderling Dijkstra. Er heerste een zeer opgewekte en hartelijke stemming, die wel toonde, hoe de gemeente, na 25 jaar haar predikant bezeten te hebben, hem nog altoos met even hartelijke liefde in haar midden ziet en hem waardeert om zijns arbeids wille. Moge God de Heere hem nog lange jaren tot een zegen voor zijn Kerk stellen.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ingekomen bij Dr. J. H. Houtzagers: van Mevr. de Wed. G. K. te Zwolle 2; van N. N. te Nijkerk 10; van Mevr. de Wed. Dr. J. G. te Velp 5; van A. H. te Delft 4; van N. N. te Kampen 1; van J. R. postmeir Hoogeveen 3; van J. B. te Aarlanderveer feestgave 2; van den heer J. van H. te Utr. 2; van Dr. G. Vlug te Oldebroek 5.

Recht hartelijk dank ik voor deze liefde. Kootwijk. Dr. J. H. HOUTZAGERS.

Officiële Berichten.

Kort verslag van de Vergadering der Classis Gorinchem, gehouden den 10 Febr. 1911.

De vergadering wordt namens de kerk van Leerdam met Schriftlesing en gebed geopend door Dr. Lindeboom van Gorinchem.

Het moderamen wordt samengesteld als volgt: Dr. W. H. Bouwman, praeses; Dr. Lindeboom, scriba; Dr. J. v. d. Vlies, assessor.

Uit de credentiebrieven blijkt, dat alle kerken wettig zijn vertegenwoordigd, met dien verstande dat van eene kerk maar één afgevaardigd is verschenen en van een andere kerk een diaken is afgevaardigd, welken, de redenen daarvan gehoord, keurzaam wordt verleend.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

De praeses spreekt niet dank aan den Heere de blijdschap der vergadering uit over de herstelling van Dr. Milo van een ernstige ongesteldheid en richt een woord van „hartelijk welkom“ aan Dr. Steffens, voor de eerste maal ter vergadering.

Dr. Milo dankt voor het Z.E.W. toegesproken woord en voor de hulp der classis, tijdens zijne krankheid de kerk van Vianen verleend.

Dr. Lindeboom rapporteert namens mededeputaten in zake moeilijkheden in een der kerken gezeten, waaruit blijkt o.m., dat een onderling van bedoelde kerk ontslag uit zijn ambt heeft verzocht en verkregen.

Een mededeeling uit de classis Rotterdam wordt gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

Gelezen wordt een schriftelijk afscheidwoord van Dr. Reijenga, welke van Leerdam naar Siddeburen vertrok, en van Dr. Verrij die van Giessen-Oudkerk en Giessen-Nieuwkerk naar Waarder is heengegaan.

Beide missieven zullen door den scriba namens de vergadering worden beantwoord.

Uit een kerk is ingekomen een protest van 37 broeders tegen de wijze van verkiesing van ambtsdragers, 'twek zal worden beantwoord.

Een schrijven van een broeder uit een andere kerk wordt niet ontvankelijk verklaard; dien broeder zal van dit besluit kennis worden gegeven.

Een voorstel van de kerk van Gorinchem wordt na eenige discussie aangenomen en besloten hetzelfde door te zenden naar de part. synode van Zuidholland (Z. ged.).

Dat voorstel luidt aldus:

„De classis spreekt de wenschelijkheid uit, dat „van het peremotio examen het onderzoek in „dogmatiek en exegese worde afgenomen en de „beschikbare tijd gelijkelijk verdeeld over de „overige vakken; (met dien verstande echter, „dat zoo er tusschen het praeparatio en het „peremotio examen van een candidaat een tijd- „ruimte valt langer dan een jaar, het onderzoek „in dogmatiek en exegese wel „plaatsa hebben „zal) alsmede dat het praeparatio examen voort- „aan worde bijgewoond door deputaten der „particuliere synode“.

De aanvraag der kerken van Vianen en Giessendam om de geldelijke hulp der classis, gelijk ten vorige jaer genoten, ter voldoening aan art. 13 D. K., wordt toegestaan. Ook de aanvraag aan de part. synode zal ondersteund worden.

Een verzoek van de kerk van Noordeloos om van de classis Dordrecht weder hulp aan te vragen in den dienst des Woords, wordt ingewilligd, met deze wijziging echter, dat twee Zondagen voor de kerk van Noordeloos en eene Zondag voor de kerk van Asperen zullen worden gevraagd.

Uitgebrachte rapporten van kerkvisitatoren, van de eene helft der classis door Dr. Kapteijn, van de andere helft door Dr. Lindeboom, geven aanleiding tot een paar opmerkingen en een advies.

Dr. Milo brengt rapport uit inzake Geref. Wechuis te Middelharnis.

Verslag wordt uitgebracht aangaande het classiaal archief.

De kerken van Gorinchem en Leerdam doen bij monde van Dr. Lindeboom mededeeling aangaande approbatie van beroepingen en afgegeven attesten.

Dr. Lindeboom wordt benoemd in de commissie tot regeling der examina.

Tot consulenten worden benoemd voor: Giessen Oudkerk en Nieuwkerk, Dr. van der Vlies; Leerdam Dr. Lindeboom; Asperen Dr. Bouwman; Hardinxveld Dr. Kapteijn. Tot deputaten voor: Vrije Universiteit Dr. Bouwman; Theologische school Dr. Kapteijn; hulpbehoevende kerken Dr. van Diemen met secundus Dr. Steinhart; hulpbehoevende studenten Dr. Lindeboom, met secundus Dr. Milo; classiaal archief Dr. Steinhart. Vacaturebeurten worden aldus geregeld: Asperen DD. Milo, Bouwman, Noordeloos DD. Steinhart, v. d. Vlies, Hardinxveld D.D. Kapteijn, van Diemen, Giessen Oud- en Nieuwkerk; D.D. Steffens, Lindeboom.

Grensregeling tusschen de kerken van Schoonrewoerd en Leerdam wordt goedgekeurd.

Na dankgebed door Dr. A. d. Vlies sluit de praeses de vergadering.

Namens de classis: J. VAN DER VLIES, assessor.

Dr. Milo dankt voor het Z.E.W. toegesproken woord en voor de hulp der classis, tijdens zijne krankheid de kerk van Vianen verleend.

Dr. Lindeboom rapporteert namens mededeputaten in zake moeilijkheden in een der kerken gezeten, waaruit blijkt o.m., dat een onderling van bedoelde kerk ontslag uit zijn ambt heeft verzocht en verkregen.

Een mededeeling uit de classis Rotterdam wordt gelezen en voor kennisgeving aangenomen.

Gelezen wordt een schriftelijk afscheidwoord van Dr. Reijenga, welke van Leerdam naar Siddeburen vertrok, en van Dr. Verrij die van Giessen-Oudkerk en Giessen-Nieuwkerk naar Waarder is heengegaan.

Beide missieven zullen door den scriba namens de vergadering worden beantwoord.

Uit een kerk is ingekomen een protest van 37 broeders tegen de wijze van verkiesing van ambtsdragers, 'twek zal worden beantwoord.

Een schrijven van een broeder uit een andere kerk wordt niet ontvankelijk verklaard; dien broeder zal van dit besluit kennis worden gegeven.

Een voorstel van de kerk van Gorinchem wordt na eenige discussie aangenomen en besloten hetzelfde door te zenden naar de part. synode van Zuidholland (Z. ged.).

Dat voorstel luidt aldus:

„De classis spreekt de wenschelijkheid uit, dat „van het peremotio examen het onderzoek in „dogmatiek en exegese worde afgenomen en de „beschikbare tijd gelijkelijk verdeeld over de „overige vakken; (met dien verstande echter, „dat zoo er tusschen het praeparatio en het „peremotio examen van een candidaat een tijd- „ruimte valt langer dan een jaar, het onderzoek „in dogmatiek en exegese wel „plaatsa hebben „zal) alsmede dat het praeparatio examen voort- „aan worde bijgewoond door deputaten der „particuliere synode“.

De aanvraag der kerken van Vianen en Giessendam om de geldelijke hulp der classis, gelijk ten vorige jaer genoten, ter voldoening aan art. 13 D. K., wordt toegestaan. Ook de aanvraag aan de part. synode zal ondersteund worden.

Een verzoek van de kerk van Noordeloos om van de classis Dordrecht weder hulp aan te vragen in den dienst des Woords, wordt ingewilligd, met deze wijziging echter, dat twee Zondagen voor de kerk van Noordeloos en eene Zondag voor de kerk van Asperen zullen worden gevraagd.

Uitgebrachte rapporten van kerkvisitatoren, van de eene helft der classis door Dr. Kapteijn, van de andere helft door Dr. Lindeboom, geven aanleiding tot een paar opmerkingen en een advies.

Dr. Milo brengt rapport uit inzake Geref. Wechuis te Middelharnis.

Verslag wordt uitgebracht aangaande het classiaal archief.

De kerken van Gorinchem en Leerdam doen bij monde van Dr. Lindeboom mededeeling aangaande approbatie van beroepingen en afgegeven attesten.

Dr. Lindeboom wordt benoemd in de commissie tot regeling der examina.

Tot consulenten worden benoemd voor: Giessen Oudkerk en Nieuwkerk, Dr. van der Vlies; Leerdam Dr. Lindeboom; Asperen Dr. Bouwman; Hardinxveld Dr. Kapteijn. Tot deputaten voor: Vrije Universiteit Dr. Bouwman; Theologische school Dr. Kapteijn; hulpbehoevende kerken Dr. van Diemen met secundus Dr. Steinhart; hulpbehoevende studenten Dr. Lindeboom, met secundus Dr. Milo; classiaal archief Dr. Steinhart. Vacaturebeurten worden aldus geregeld: Asperen DD. Milo, Bouwman, Noordeloos DD. Steinhart, v. d. Vlies, Hardinxveld D.D. Kapteijn, van Diemen, Giessen Oud- en Nieuwkerk; D.D. Steffens, Lindeboom.

Grensregeling tusschen de kerken van Schoonrewoerd en Leerdam wordt goedgekeurd.

Na dankgebed door Dr. A. d. Vlies sluit de praeses de vergadering.

Namens de classis: J. VAN DER VLIES, assessor.

Heidensche regering aldus getuigd moet worden in zake de regering van een Christelijk land?

Een verrassend bericht kwam uit Palestina tot ons. Sedert twee jaren worden in de plaats waar het oud-Samaria stond, opgravingen gedaan onder leiding van den hoogleeraar Reimser voor de Harvard Universiteit. Een paar maanden geleden werd gemeld, dat aldaar de fundamente van een gebouw werden blootgelegd, dat voor het paleis van Omri kan gehouden worden. Nu heeft men weer bericht dat buiten de muren van dat gebouw meer dan honderd opschriften in den grond gevonden zijn, die deels op klei-tafels en deels op scherven van vaatwerk voorkomen. Als schrijfmiddel is dezelfde diep zwarte inkt gebruikt, die men ook in Egypte gebruikte om de papyrus-bladen daarmede te beschrijven. De vorm der letters gelijkt veel op het schrift dat op den bekenden steen van Mesa voorkomt. Een 70-tal opschriften zijn duidelijk leesbaar; het zijn meest quantitatieve overeenkomsten en andere handelspapieren, waarop vele interessante oud-Hebreeuwse namen voorkomen. Een daarvan moet een inventaris van het meubilair in het paleis van Achab bevatten. Bijzonder merkwaardig is een brief in Keltisch van Assur-bani-pal aan koning Achab. De tot hertoe verkregen resultaten overtreffen de verwachting. Opmerkelijk is het ook, dat datgene wat door opgravingen aan het licht kwam, steeds de waarheid van hetgeen de Bijbel mededeelt, bevestigde.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE STRIK GEBROKEN.

V. (Slat.)

Uw Herder zal niet slapen.

MARNIX.

Maar Ruth had genoeg gezien. Er was geen tijd te verliezen. In allerijf trok hij zijne kleederen aan, legde het kostbare blad voorzichtig tusschen, en met een gebed op de lippen, opende hij het venster, dat den naasten weg ter redding aanbood, greep met krachtigen hand den tak, waarop Brouwers een oogenblik vroeger gezeten had, en weldra bevond hij zich ongedeerd beneden in het heuvelachtige veld rondom Cالدون-house.

De groote vraag was echter: waar nu heen?

Dat de eigenaar van het huis, dat hij ontvluchtte, aan den aanslag tegen hem gesmeed niet vreemd zou zijn, had Ruth terecht begrepen, al kon hij ook onmogelijk gissen van wien het geheimzinnig bericht kwam. Intusschen was goede raad duur. In welke richting hij ook vluchtte, overal kon hij zijne vijanden te gemoet loopen, en nog stond hij besluiteloos, toen in de morgenschemering een achter het gebouwe verborgen gestalte zichtbaar werd, die op den vluchteling toeliep, en zijne hand grijpend sprak:

„Volg mij, ik ben de man, die den brief aan u geschreven heeft, waardoor ge hier zijt gekomen. Vrees niets. Ik zal u verbergen totdat ge veilig zijt.“

Terecht begreep Ruth, dat, hetzij de onbekende leugen of waarheid sprak, er niets overschoot dan hem te volgen. Langs slingerpaden, door kreupelhout en hoog begroeide slopen zij in de koude morgenschemering voort, tot ze stil hielden voor de kleine woning van Brouwers, den Vlaming.

„Treed binnen“, zeide deze haastig tot zijn medgezel, „hier zal men u niet zoeken, en tegen den tijd dat zij kunnen komen, zult gij met Gods hulp reeds ver weg zijn.“

Weinige oogenblikken later was de vluchteling in een kleine schuur achter hakhout en takken-boschjes verborgen. Zijn geleider reikte hem een stuk brood en verliet toen de woning, welker deur hij achter zich sloot.

De morgen begon aan te breken toen op den grooten weg van Durham eenige gewapende mannen zichtbaar werden, die met haastigen tred en door een ruiters vergezeld den weg insloegen naar Cالدون-house. Het waren de dienaren van het gerecht, die door William naar het huis zijns vaders geleid werden. Hoe gaarne hij het ook gedaan had, de jongeling durfde het bevel zijns vaders niet ongehoorzaam zijn. Hij had zijne maatregelen zoo goed mogelijk genomen.

Terwijl hij met zijn geselschap over den laatste heuvel ging, die hem nog van het doel der reis scheide, bemerkte hij in de verte een man, die wenkte naderbij te komen. Hij herkende Kleine Broers en 't was als werd hem gezegd, dat deze in zijne zending geslaagd was, toen hij hem met den hoed wuiven zag. Een teeken gevend, dat hij den Vlaming had opgemerkt, reed hij verder.

De dienaren vonden den heer van Cالدون-house in zeer onrustigen toestand over hun lang uitblijven ('t was bijna half acht) in den gang van het huis driftig op en neer stappend. Zoodra waren ze niet binnen de woning, of zij stelde voor naar boven te gaan, en den ketter in den slaap te overvallen en te grijpen.

„Heer Hainsley“, antwoordde de aanvoerder, „dat zou zeer onvoorzichtig zijn. Uw zoon heeft ons onderweg doen opmerken, dat wij veel wijzer doen te wachten tot de prediker uit zichzelf beneden komt. Het is best mogelijk dat hij reeds ontwaakt is en lont geroken heeft. In dat geval konden we nog werk genoeg met hem hebben. Zoo wij hem hier afwachten is hij zonder moeite of opschudding te vangen. Ik zal een man aan het venster plaatsen, om te zorgen dat hij niet ontsnapt.“

„Dwaasheid“, riep Hainsley, driftig en gejaagd, „gij zijt met u vieren, mijn zoon en ik, dat maakt zes. Wat kan één tegen zes doen!“

„Met uw verlof“, hernam de overste enigszins geraakt, „gij vergeet iets. Die vervloekte ketter hebben even gauw de lucht van iets als een speurhond. In wed dat de halve omtrek, die vervuld is van ketter, reeds weet dat er een van dat preëkend gespuis in de buurt is. Als we nu nog een uur wachten zijn ze allen op het veld aan 't werk, terwijl thans de meesten nog thuis zijn, en wij kunne huizen voorbij moeten. Ik heb het werk meer bij de hand gehad, en gevoel weinig lust om met de vuisten en hooivorken van uw boeren kennis te maken.“

„Zeg liever, dat ge lafaards zijt, en niet durft“, riep Hainsley toornig, „maar denk aan de gevolgen.“

Ongelukkig uitdrukking had hij zeker niet kunnen doen. De bevelhebber, zich beleedigd achtend, antwoordde koel dat hij zelf 't beste wist waartoe hij hier gekomen en wat zijn plicht was; een schuldwaord werd onder het venster geplaatst, terwijl de drie overige mannen zich bedaard nederzeten, tot groote ergernis van Hainsley, die dreigend en scheldend heen en weder liep.

Ondertusschen had William zich verwijderd. Hij steeg te paard en reed in snellen draf naar de plaats, waar hij Kleine Broers gezien had. Deze wachtte hem en gaf in haast een verslag van de welgeslaagde vlucht.

„En nu“, zoo eindigde hij, „God zij gedankt dat het zoover is, maar onze vriend kan hier